Suomen eduskunnan jäsenille
Tukholma 10. huhtikuuta 2012

Kolme rajaestettä yhteisillä pohjoismaisilla työmarkkinoilla

Pohjoismaisilla työmarkkinoilla vallitsevat rajaesteet ovat kasvun esteenä ja heikentävät mahdollisuuksia luoda hyvinvointia kaikille.

Huhtikuun 25. päivänä käydään Suomen eduskunnassa keskustelu Pohjolan rajaesteistä. Pohjoismaalaisten työntekijöiden kannalta jotkut rajaesteet toimivat ansan lailla, eli niihin lankeaa välittömästi. Toisia ei ensin huomaa, ne tulevat ilmi vasta paljon myöhemmin: esimerkiksi kun on siirtymässä eläkkeelle, tai jos joutuu työttömäksi. Kaikille rajaesteille on kuitenkin yhteistä, että ne voidaan ratkaista, ja teillä parlamentaarikkoina on vastuu olla osallisia näissä ratkaisussa.

Pohjoismaiden ministerineuvosto ja Rajaestefoorumi tekevät hyvää työtä tunnistaessaan rajaesteitä ja kiinnittäessään huomiota niihin. Ratkaisujen osalta jää kuitenkin jotain puuttumaan. Rajaestefoorumin puheenjohtaja Ole Norrback onkin useamman kerran todennut: Rajaesteitä luodaan nopeampaa tahtia kun ehdimme niitä purkaa.

Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että rajaesteiden poistaminen hyödyttää kansantaloutta koko Pohjolassa, ja että se kehittäisi Pohjolaa dynaamisena ja tulevaisuuteen suuntautuneena alueena. Kymmenet tuhannet ihmiset sukkuloivat joka päivä rajojen yli Pohjoismaissa. Moni muuttaa toiseen maahan työpaikan, opiskelun tai rakkauden vuoksi. Kun ihmiset nyt osoittavat olevansa halukkaita muuttamaan Pohjolan sisällä ja hyödyntämään yhteisten työmarkkinoiden kokonaisuutta, pitääkö byrokraattisten erimielisyyksien heittää kapuloita rattaisiin?

Työvoiman kasvava rajat ylittävä liikkuvuus vahvistaa myönteisesti maiden välistä yhteistyötä. Samalla on tärkeätä varjella hyvää työelämää, joista Pohjoismaat ovat tunnettuja, ja ryhtyä voimallisiin toimiin sosiaalista polkumyyntiä ja harmaata taloutta vastaan. Tämän lisäksi tilastointia on parannettava siten, että saamme paremman yleiskuvan työvoiman liikkuvuudesta Pohjolan sisällä ja Pohjolaan.

Rajaesteet luovat epävarmuutta, rajaesteet vähentävät ihmisten mahdollisuuksia ja rajaesteet maksavat rahaa. Nyt on aika tarttua rajaesteproblematiikkaan. Esittäkäämme, mistä päästä pitäisi aloittaa.

Olemme tunnistaneet ne alueet, joista ratkaisuihin suuntautuvan työn on lähdettävä liikkeelle.

1. Työttömyysvakuutus

Työttömyysvakuutusjärjestelmiin sisältyvien joustamattomien sääntöjen vuoksi rajan yli sukkuloivat tai Pohjolan sisällä muuttavat työntekijät ovat vaarassa tippua työttömyysvakuutuksen ulkopuolelle tai saada selkeästi alemman korvauksen työttömyysajalta. Ongelmat syntyvät, kun jonkin yksittäisen maan säännöt törmäävät jonkin toisen maan sääntöjen kanssa. Meidän on sovitettava yhteen pohjoismaisia työttömyysvakuutusjärjestelmiä paljon paremmin.

2. Kuntoutus

Ihminen, jota käy työssä toisessa Pohjoismaassa ja joka joutuu työtapaturman uhriksi tai sairastuu pitemmäksi ajaksi, voi lääketieteellisen hoidon jälkeen joutua matkustamaan työntekomaahan

saadakseen kuntoutusta. Mitä kauemmin ihminen on poissa työelämästä, sitä vaikeampaa hänen on palata työelämään. Tästä syystä on tärkeätä, että kuntoutusprosessi aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Mikäli vamma tai sairaus ilmenee heikentyneenä fyysisenä toimintakykynä, voi monen tunnin edestakainen auto- tai junamatka olla suuri este kuntoutumiselle. Tällaisten rajaesteiden purkaminen edellyttää sääntöjen muuttamista siten, että kuntoutus voidaan toteuttaa lähempänä kotia.

3. Työmarkkinaharjoittelu
Pitkäaikaistyöttömille ja sairauden tai vamman jälkeen työelämään palaaville henkilöille tarjotaan työmarkkinaharjoittelua pehmentämään paluuta työmarkkinoille. Henkilö, joka asuu lähellä rajaa, ei kuitenkaan voi hyödyntää naapurimaan työmarkkinoita löytääkseen sopivan harjoittelupaikan. Pääasiallisesti tämä selittyy tavalla, jolla työpaikan valvonta on järjestetty ja harjoitteluajan vakuutus on muotoiltu. Molemmat ovat työharjoittelun tärkeitä edellytyksiä. Pohjolan valtioiden on ratkaistava asia kehittämällä vakuutus, joka kattaa työharjoittelun myös toisella puolella rajaa. Valtioiden on sovittava siitä, miten valvonta suoritetaan, esimerkiksi eri maiden viranomaisten yhteistyön avulla.

Nyt me puramme rajaesteet!
Rajaesteiden poistamisen hyödyt ovat suuret, ja ehkä kaikkein suurimmat ne ovat työmarkkinoiden rajaesteidessä. Mikäli olemme vakavissamme, kun puhumme yhteisistä työmarkkinoista Pohjolassa, meidän ei pidä tehdä eroa sen välillä, onko kyseessä työntekijä, joka sukkuloi Strömstadin ja Göteborgin, Strömstadin ja Oslon välillä, Malmön ja Kööpenhaminan tai Helsingin ja Tukholman välillä.

Pohjoismaisissa parlamenteissa käytäviin rajaestekeskusteluihin liittyen PAY ja FNF haluavat kehottaa teitä toimimaan edellä mainitsemiemme rajaesteiden purkamiseksi ja siten edistämään alueen integraatiota ja vahvistamaan Pohjolan globaalia kilpailukykyä. Poliittinen tahto on hyvä, mutta poliittiset päätökset parempia!

Yhteispohjoismaiseksi tavoitteeksi esitämme, että kaikki pohjoismaisilla työmarkkinoilla olevat rajaesteet poistetaan vuoteen 2014 mennessä. Tämä olisi arvokas tapa juhlistaa vuonna 1954 solmittua sopimusta yhteisistä pohjoismaisista työmarkkinoista. Näin vuosi 2014 olisi todella juhlimisen arvoinen 60-vuotisjuhlavuosi.

Ystävällisesti

Lóa Brynjúlfsdóttir
Pääsihteeri
Pohjolan Ammatillinen Yhteisjärjestö, PAY

Kristín Ólafsdóttir
Pääsihteeri
Norden-yhdistysten liitto, FNF

Lauri Lyly
Puheenjohtaja
SAK

Mikko Mäenpää
Puheenjohtaja
STTK

Sture Fjäder
Puheenjohtaja
Akava

Anders Rusk
Puheenjohtaja
Pohjola-Norden

Pohjolan Ammatillinen Yhteisjärjestö, PAY, on ammatillisten keskusjärjestöjen yhteistyöjärjestö Pohjolassa. PAY:llä on kuusitoista jäsenjärjestöä, jotka ovat pohjoismaalaisia työntekijöiden, toimihenkilöiden ja akateemisten keskusjärjestöjä. PAY edustaa siten hieman yli kahdeksaa miljoonaa ammattiyhdistysliikkeeseen järjestäytynyttä palkansaajaa koko Pohjolassa.

Norden-yhdistysten liitto on kansallisten Pohjola-Norden yhdistysten ja Pohjola-Nordenin nuorisojärjestön (FNU) yhteistoimintaelin. Liiton päätehtävänä on sovittaa yhteen kansallisten yhdistysten yhteisiä etuja toiminnassa pohjoismaisen kansalaisyhteistyön kehittämiseksi kaikilla tasoilla ja pohjoismaiden keskinäisen yhteistyön tiivistämiseksi.